

Hayat

*Hayata. daima hayata.. dün-
yaya daha çok hayat katalım!...*

Nietzsche

Cilt I. 30 Eylül 1929. Sayı: 140

Müşahade:

Köylü İktisadiyatı

İstatistik Umumî maddürlü-
ğünün neşrettiği külliyyatın dör-
düncüsünde nüfusumuzun dörtte
üçünden fazlasının köylü oldu-
ğunu görmekteyiz. Filhakika
Mösyö Jakar nahiye ve köyler-
deki nüfusumuzu 5,480,000 i
kadın olmak üzere 10,354,000
olarak tesbit etmektedir. Geriye
kalan 3305000 kişi de, 1595000 i
kadın olmak üzere, şehirlidir.
Bu demografi vaziyeti Türkiye
iktisadiyatı mesnedinin doğru-
dan doğruya köylü iktisadiyatı
olduğunu sarahaten göstermek-
tedir.

Diğer taraftan 14,000,000
halkımızın gene bu istatistik-
lerde 7,000,000 dan fazlasının
da kadın olduğunu görmekteyiz.

Şu halde umumî iktisat vaz-
iyetimizi tetkika başlarken vaz-
edecğimiz sualler kendiliğün-
den taayyün etmektedir: Türki-
ye de köylü ve kadın sayı ne
suretle kullanılmakta ve bur-
dan ne neticeler alınmaktadır?

Köylülerimizle temas eden-
lerin hemen ekserisi bilirler ki
köylünün çektiği sıkıntı kendisine
lâzım gelen istihsal vasıtalarını
temin etmek müşkülâtından

ileri geliyor. İstihsal vesaiti
meyanında belli başlıcası da
sermaye ve binaenaleyh kredi
meselesidir. Gene görgülerimizle,
işittiklerimizle biliriz ki köylü
kendisine lâzım gelen krediyi
çok defa %200 pahasına bile
tedarik edememektedir. Mem-
leketimizde hiç bir istihsal sa-
hası bilmiyoruz ki %20den fazla
irat getirebilsin. Vasatî olarak
bunu hatta %12 ye kadar
tenzil etmek lâzım gelir. %20
ile kredi bulan köylünün normal
kazancı o'an %12 ve azamî
%20 ile bu farkı nasıl karşı-
layabildiğini çok derin ve
esaslı surette düşünmek zaru-
retindeyiz.

Bu fark ya toprağının sa-
tılmasile, ya öküzlerini elden
çıkarmak ve ya gelecek seneler
üzerinden gene felaketli bir
tasfiyeye tabi olacak borçlarla,
yahut köylüye yalnız çok ba-
sit bir gıda temin ederek
başkaları hesabına azamî istis-
mar edilen sayı ile karşılanmak-
tadır. Köylü, toprağını veya
öküzünü satarsa bir ocak yıkı-
lacak, bir iktisadî hücre mahv-
olacak, ve binnetice iktisat sa-

hamız daha darlaşmış buluna-
caktır. Sayinden istifade ede-
miyen köylünün vaziyeti de
tamamen aynıdır.

İktisadî refahımızın belli baş-
lı mübeşşirleri, yıkık köylerin
yavaş yavaş imara doğru gitme-
leri, köylü kıyafetinin düzelme-
ğe başlaması ve nihayet bir iki
sene kuraklığa tahmmül ede-
bilecek köylü tasarrufunun
meydana gelebilmesinden iba-
rettir.

Şehirlerimizin vaziyeti doğ-
rudan doğruya köylerin ve köy-
lülerin iktisadiyatına merbut
bulunduğu için bunların irae
edecekleri vaziyet herhangi bir
şekilde makûs surette tezahür
eder, ve yahut biri sabit iken
diğeri ilerlerse Türkiye iktisadi-
yatında hakikî servet esaslı
surette çoğalmış addedilemez.
Vaziyetin izahı nihayet servetin
mahalden mahale, elden ele
tebeddül etmekte veya toplan-
makta olması ile izah edilebilir.

Umumî refahın mütenasip
tezayüdü görülüyor ki istihsal
vasıtalarının, başta kredi olmak
üzre, demokratlaşması, yani tah-
sil gibi köylünün önüne götü-
rülmesi ile kabildir.

“Mektep musiki, tetrisatımız

Vaktiyle “Hayat,, ta çıkan bir yazımda, mekteplerimizde musiki derslerinin ıslahı hususunda yegâne çarenin garbe — bu yoldaki icraatı yakından görüp tetkik edebilmek üzere— bir iki gencin gönderilmesi olacağını söylemiştim. Filhakika Maarif Vekâleti iki genci Almanyaya gönderdi ki, neticeden ümitvar olmak hakkımızdır. Bu arada ben de şahsen Fransadaki tedris işlerini ve neşriyatını elimden geldiği kadar tetkikten halî kalmadım. Gerçi, Fransa, harp dolayısı ile bu sahadaki eski parlak devrini, “Orpheon,, lar asrını kaybetti ise de, yenedi n kazanmağa çalıştığı için pek değerli muallim ve mutahassısların efkâr ve münakaşalarına sahne olmaktadır. Neşriyatı takip esnasında gözüme pek mühim bir tetkik ilişti. İmzasını saklı tutan ve uzun tecrübe senelerinden mülhem kanaatlarını söyleyen muharrir, işin can damarına dokunuyor: Talebenin kafasını mevsimsiz nazari bilgilerle doldurmayıp, eline alacağı bir notanın “Fasıla,, larını kendi kendine çıkarabilmesini kolaylaştırmak... Bilhassa bizim mektep musiki tedrisatımızın en büyük ihtiyacı da bu noktada toplanıyor.[1] Binae aleyh mezkûr makalenin bir tercümesini musiki muallimlerimize bir an evel bildirmediği vayife bildim. Makale aynen şudur.

“Şüphe yoktur ki, okuyabilmek için alfabeyi öğrenmek nasıl lâzımsa, musikiyi tanımak içinde öylece “not,, ları öğrenmek icabeder; yalnız, birincisi diğerinden pek daha kolaydır.

Çocuk harfları birleştiribildiği anda gayeye varmış sayılır. Her hangi bir tonda okursa okusun, bu cihet dikkata alınmaz; halbuki, musikişinas olmak isteyen, yalnız notların isimlerini öğrenmek ile kalmaz, ayrıca gösterceği sadaların üstadı olmağa da mecburdur ki, işin ağır tarafı işte buradadır.

[1] Çünkü, mekteplerimizde 2,3,4, sesli şarkılar okutabilmemiz, talebenin “tatbiki Solfej,, madesinde hayli kuvvetli olmasına bağlıdır.

— Kulak terbiye edilmeli, muhelif gamların sadalarını aynen zapta alıştırılmalı, ve istenildiği zaman bu sadaları sıhhatla tek arlayabilmesi iktidarı kendisine kazandırılmalıdır.

“Musikî imlâsı,, - Çocukluk çağlarında yapılmak şartıyla - bu terbiyeyi teminde yegâne çaredir. “Çocukluk çağında,, yapılmalı, diyoruz. Çünkü, sonradan vakit geçmiş olur: Neticeler alelade ve hatta pek küçük kalır.

Şu halde, musikî imlâsı; bütün Solfej’in çatısıdır.

Bir ganâ sınıfı talebelerine lâzım olacak nazari malûmat okadar azdır ki!.. Notların isimlerini, yerlerini, ve diğer bir kaç esaslı işaretin istimal tarzlarını öğrendikten sonra, başka malzemeye ihtiyaçları kalmaz; ötesi zamanla gelir.

İmlâ temrinleri hakkında ise hal bu merkezde değildir: nazariyatın kısalığı nisbetinde, bunlar, uzundurlar, ve uzun olmak “mecburiyetinde,, dirler. Kısaltmağa çalışmak beyhudedir. Her ciddî çalışma, bilmeceburiye yavaş ve uzun olur.

Musiki imlâsının üç kısmı vardır:

I — Muallim harmonium’a oturur [2]. Önüde uzun ve geniş porteli bir siyah tahta vardır. Portenin başında “sol anahtarı,, , arkasından da altındaki (la) dan üstündeki (la) ya kadar ki gam notları yazılıdır.

Muallim bir el ile bir sıra sadalar çalar, diğer eli ile de - bir deynek yardımıyla - tahtadaki tekabül eden notları gösterir. Talebeler tahtaya “bakarlar,, ve notları “isimlerini söyleyerek,, saz ile birlikte “taganni ederler,,; notlar arasındaki açıklıkları hem göz ile “görürler,, hem de kulak ile “takdir ederler,,. Bundan da fasılların net bir surette tanınması neticesi hasıl olur.

Eğer talebenin bir miktar istidat ve alâkası varsa, bu ilk adım kolayca atılır.

[2] Harmanium buludmabığı taktide piano (M. R.).

II — Muallim tahtadaki notları “işaret eder,, , talebler taganni eder; (Fakat bu defa saz yardımı olmadan), kendi gayretleri ile: Bu, esas maddedir. O kadar kolay da değildir.

Eğer ilk kısım iyi hazırlanmış ise talebe ikinci kısma tabii bir şekilde geçer.

İkinci kısım egzersis, birincinin “te rübe,, devresidir. Burada gözler yine meşgul olursa da, kulak, kendi kendine “kifayet etmek,, mec uriyetindedir; birinci kısmında zaptettiği sadaları bu devrede “iadeye,, , “meydana çıkarmağa” mecburdur.

İkinci kısım bilhassa mühimdir, çünkü talebeleri erkenden musiki “kıraati,,ne alıştırır ki, her hakikî musikişinasın bir an evel varması lâzım geldiği halde maalesef pek meçhul kalan bir gayedir. Tahta üzerinde yapılan “kıraat,, ten, talebeler, zahmetzisce kitap ve partilerden okumak tarzına geçebilirler.

Bu egzersis, ilk iki kısmın tecrübe devresi makamındaki 3 üncü kısma hazırlar.

III — Talebeler daima tahtaya “bakarlar,,. Muallim bir sıra not çalar, talebeler - taganni ederek - bu nota isimlerini söylerler. İşte bu esnada, (gam), sıhhatla kullanabilecekleri bir şekilde - hususî tabiri ile söyleyelim- “kulakları içinde,, bulunmak mecburiyetindedir.

Üçüncü derece, en az kolay olanıdır. Bu devrede, kulak, teşekkül etmiş bulunmak, ve çabucak - “mihnikî bir surette,, - fasılları vücuda getiren masafeleri tayin edebilir olmak mecburiyetindedir. Eğer ilk iki kısım iyi hazırlanmış ise, talebeler, son kısmı memnuniyeti mucip ve hatta “erilemez,, bir tarzda ikmal ederler; derslerden görülecek münferit faydalar ise her talebenin tabii istidadı ve çalışkanlığı derecesi ile mütenasip kalır.

İmlâ, -üç kısmı dahilinde- “basit,, veya “mürekkep,, olur: “tek ses,,

halinde yapıldığı zaman sade'dir, "Lah-nî İmlâ,, denir; "akorlar,, kullanıldığı takdirde ise mürekkep'tir, "harmonik imlâ,, adını alır.

İşte musikî imlâsının umumiyeti bundan ibaret olup, temrinlerinin mantıkî bir sıra mucibince ilerlemesi lâzım gelir.

Üç kısım egzersisler, "göz,, imlâsını vücuda getirirler; akademilerle konservatuvarlarda kullanılan "tahrirî,, imlâyâ iki noktadan müracahtır:

1 Tedris yollarını sadeleştirir: Deftere, kaleme siyah tahtalara, vazifelerin tashihine lüzum kalmaz.

2 Tahrirî imlâda talebin yegâne yardımcısı kulaktır; halbuki göz imlâsında gözle de kullanılır. Savtî musikiye, bu müşkül san'ata çalışmak için vasıta çokluğu hayırlıdır.

Tahrirî imlâ "sadece "musikî dinleyicileri,, yetiştirir; göz imlâsı ise, musiki hakkında yalnız dinlerken hüküm verebilecek musikişinaslar değil, aynı zamanda "kıraat,,a da kabiliyetli musikişinaslar yetiştirir: Neticede bir taşla iki kuş vurulmuş olur.

Elde edilmiş neticeler, metodun müessirliği derecesine delildirler. Az zaman sonunda, genç talebeler, "saz yardımı olmaksızın,, kolay parçaları solfie etmeğe muvaffak olmaktadır; hatta saz yardımı olmadan tagannı ederler; bu kadarla da kalmayıp antrenman sayesinde "ilk görüşte,, kıraat ve taganniye muvaffak olanlar bile vardır.

Aynı bir imlâ dahilinde gamları, tonaliteleri karıştırmamalıdır; gamlar kulakta ancak biri diğeri arkasından olmak üzere yerleşebilirler. Mualim bittabi tipgam olan (do majör) den

yolunu şaşırma't n kurtarmak daha faydalı olur.

Amelivatta ilk üç bemollu gam ile ilk üç diyezli gamı müradif minörleri i'e birlikte ciddiyetle öğrenecek-

ler âla sofejistler sayılır. Hatta, minör gamların cümlesini görmeğe bile lüzum yoktur. Meselâ, fa diyez minör ile inceden inceye uğraşmak neye yarar? Her şeyde olduğu gibi musikide de şu darbimesel her zaman için doğrudur: Az, fakat eyi.

Devir bitince tekrar baştan başlanır

Üçüncü egzersisin zeyli makamında, her imlâ sonunda-mükte'ep seviye derecesi ile mütevaziyen yükselen - birkaç modülasyon icra etmek fevkalâde olur; bunları, müteakiben talebeler tahlil ederler.

Egzersislerin neticesinde ise san'atların ehli muganniler yetişir. Cümle sini çocukluk sahasından itibaren takip edenler "musiki kıraatını,, hakkiyle bilirler. Şan direktörleri, musikiyi "okumak,, ile "öğrenmek,, arasında ne kadar farklar bulunduğunu bilirler.

Şu halde bu şeyleri çocuklara öğretmeli - dir!.., [*]

bütün Metedon ciddiyeti ve o nispette sadeligi görülüyor. 8-15 yaşlarındaki gençleri, yani ilk tahsil devresini ve mullimlerini alakadar ettiği de anlaşılıyor. musiki muallimlerimizce alâka ile karşılanmasını temenni ederim.

Galatasaray Lisesi musiki muallimi

Mahmud ragıp

[*] Reuae Ste Técile (18e année - No 9, octobre 1929)

Dağlar ve da'galar

*Dalgalar sıra sıra ettikçe böyle akın
Bugün değilse yarın bağrını yırtacak taş
Murada erişmemiz bizim de elbet yakın,
Onlar dağsa ne çıkar, biz dalgamız arkadaş!*

*Gam yeme gittiğine
Gidenler gelir yine:
Dalgalar dönmek için
Böyle gider engine...*

*Saadet bu toprağın, varsa, üzerindedir;
Ölmeden en sert taşı sökecektir bileğin.
Dünyada tek olanlar ömrün kederindedir,
Senin, Senin bu işte ne var düşüneceğin:*

*Sen gidersen ben varım
Candan gönülden varım.
Kesemezler yolumu:
Karşı çıkar mezarım.*

*Biz dalgalar, dalgalar, dalgalar ve dalgalar
Yıkacağız dağları, dağları, ah! dağları.
Bir gün elbet onların düşecek başına kar,
Bizim omuzlarımız tutacak semaları..*

*Ben de gitsem daha var
Sonu gelmez dalgalar.
Biz o ateşleriz ki
Bir söner binbir yanar...*

Vasfi Mahir

başları; bu tamamen öğrenildikten sonra ise (la minör)e geçilir.

Revaçtaki gamlar işte bu suretle öğrenilüp, her majör gamı minör müradifi takip eder. Tabii sıra budur.

Bemollu gamları evela, diyezli ise arkasından (veya aksi sıra ile) sere seri halinne alıp, bu sayede kulağı